

ОСНОВНІ ВИДИ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Г. В. БУЛКОТ

(Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана)

Анотація. Мета статті – висвітлити види, елементи та об'єкти контролю в системі економічної безпеки підприємства. Запропоновано два види контролю у складі системи економічної безпеки підприємства: контроль системи управління та контроль процесу функціонування та результатів діяльності підприємства. Зміст контролю у складі системи економічної безпеки запропоновано визначити на основі розглянутих елементів і об'єктів контролю, що створює підґрунтя для організації системи економічної безпеки на підприємстві.

Ключові слова: контроль, економічна безпека, система економічної безпеки підприємства, види, елементи, об'єкти.

Особливістю контролю в системі економічної безпеки підприємства є те, що він здійснюється в процесі фінансово-господарської діяльності, відіграє важливу роль у забезпеченні збереження майна. Це дозволяє вчасно виявити недоліки та визначити заходи для їх усунення. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що забезпечення контролю в системі економічної безпеки є однією з головних умов ефективного функціонування підприємства. Система економічної безпеки кожного підприємства є індивідуальною, її повнота і дієвість залежать від чинної в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним із працівників важливості гарантування безпеки бізнесу, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств.

Надійний захист економічної безпеки підприємства можливий лише за комплексного та системного підходу до її організації. Ця система забезпечує можливість оцінити перспективи зростання підприємства, розробити тактику і стратегію його розвитку [12]. Економічна безпека полягає в забезпеченні поступального економічного розвитку суспільства з метою виробництва необхідних благ і функціонування підприємств, особливо за умов нестабільної економіки, значною мірою визначається

надійністю системи економічної безпеки підприємства. Тому особливої актуальності набувають проблеми створення дієвих механізмів щодо підвищення економічної безпеки підприємства [14].

Особливість контролю полягає в тому, що він здійснюється в процесі фінансово-господарської діяльності та функціонує в момент здійснення і оформлення господарських операцій. Це дозволяє вчасно виявити недоліки і визначити заходи для їх усунення. Контроль у системі економічної безпеки здійснюється на рівні підприємства і його об'єктом є його господарська діяльність. Тому такий контроль повинні здійснювати керівники, фахівці структурних підрозділів і працівники обліку.

Важливою складовою загальної проблеми розвитку контролю є вибір його основних видів і напрямів, які визначають організаційну та технічну сторону контролю на підприємстві. Отже, це стосується вибору видів і напрямів контролю в системі економічної безпеки підприємства.

Вагомим внеском у вирішенні питань щодо формування напрямів удосконалення контролю в системі економічної безпеки підприємства є праці таких зарубіжних авторів: Д. Кіланда, Г. Мюллера [10], Дж. Робертсона, Р. Ентоні [4], О. Груніна, О. Полушкина [13], Г. Крейнера, Т. Тимофєєва [15], Я. Вишнякова

[2], В. Ярочкіна, а також вітчизняних учених – Є. Калюги [6], М. Білухи, В. Максимової, Н. Гічової [3], Т. Гладченко, Т. Ігнашкіної [5], М. Камлик, М. Борисенко [1], Л. Коженівського, Т. Соколенко, С. Філіппової, М. Фоміна, Г. Козаченко, О. Ляшенко [7–9] та ін. Проте опубліковані ними праці стосуються окремих аспектів удосконалення контролю в системі економічної безпеки підприємства. Крім того, теоретичні, організаційно-методичні питання вдосконалення контролю в системі економічної безпеки підприємства у вітчизняній науковій літературі так само не знайшли достатнього відображення.

Саме це і вплинуло на вибір теми та формування мети дослідження.

Відомо, що існує безпосередній зв'язок між вказаними завданнями та видами контролю, призначеними для спостереження та оцінки діяльності, виявлення недоліків і своєчасного вживання відповідних заходів. Тому, на нашу думку, слід виокремити такі види контролю в системі економічної безпеки підприємства:

- контроль системи управління (контроль виконання законів, намічених програм, планів);
- контроль процесу функціонування та результатів діяльності (контроль ефективності).

Розглянемо більш конкретно основні види контролю в системі економічної безпеки підприємства. Контроль системи управління пе-

редбачає посилення уваги до системи управління підприємством, отже, сама така система є об'єктом контролю. При контролі системи управління (контроль виконання законів, намічених програм, планів) найбільше значення будуть мати методи адміністративного контролю. Адміністративний контроль виконує важливу роль на підприємстві та переслідує такі цілі:

- забезпечити відповідність діяльності підприємства прийнятним програмам, правилам, законодавству;
- забезпечити наявність необхідних товарних запасів;
- скоротити втрати підприємства від актуалізації ризиків.

Стабільно працююча система контролю дозволяє забезпечити дотримання працівниками основних принципів і правил роботи всього підприємства. Адміністративний контроль являє собою набір процедур, методів і конкретних інструкцій, які сприяють управлінню та забезпечують його відповідність політиці підприємства. Ці процедури містять такі складові: видання наказів, складання звітів, перевірка виконання наказів, програм, постанов, рішень ради директорів (рис. 1).

На наш погляд, доцільно розкрити зміст кожного з елементів системи контролю у системі економічної безпеки підприємства.

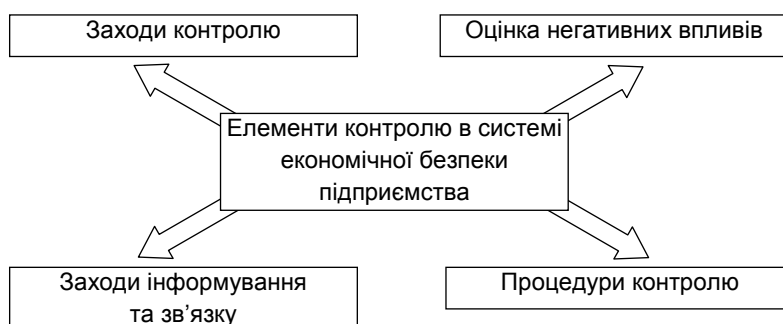

Рис. 1. Елементи контролю в системі економічної безпеки підприємства

Заходи контролю формують атмосферу в системі контролю, яка задає тон у роботі підприємства, впливаючи на свідомість працівників і на їхнє ставлення до роботи та контролю.

Тому заходи контролю в системі економічної безпеки підприємства – складові частини

системи контролю, встановлені керівництвом підприємства на окремих напрямках і ділянках господарської діяльності з метою забезпечення ефективного та надійного управління нею.

Заходи контролю включають політику та процедури контролю. Зокрема, процедури,

призначені для запобігання або виявлення та виправлення помилок. Мета – забезпечити, наскільки це можливо, організоване та ефективне ведення справи, включаючи строге дотримання внутрішньої політики, захист активів, запобігання та виявлення шахрайства й помилок, точність і завершеність бухгалтерських записів, а також своєчасну підготовку достовірної фінансової звітності.

Заходи контролю – це умови праці та правила, дії та процедури, надані керівництвом для свого персоналу, які відображають як загальне ставлення вищого керівництва та власників підприємства до контролю, так і важливість контролю для цього підприємства. Якщо керівники вищих ланок управління вважають, що контроль важливий, то й інші співробітники будуть ретельно виконувати запропоновані правила та процедури. Але якщо працівники розуміють, що керівництво не дбає про контроль, то ефекту від такого контролю не буде.

Оцінка негативних впливів (оцінка ризику). Кожна система зустрічається з різноманітними негативними впливами зовнішнього та внутрішнього характеру, які повинні бути оцінені. Оскільки економічні та політичні умови, а також державні регулюючі впливи ззовні, правила та приписи постійно змінюються, перед системою постає завдання – визначити та усунути негативні впливи, пов'язані з цими змінами. Контроль дозволяє виявляти негативні впливи, реагувати на зміни умов і сприяти усуненню цих впливів.

Заходи інформування та зв'язку. Достовірна та корисна інформація про використані ресурси та результати попередньої діяльності дозволяє приймати правильні рішення. Контроль дозволяє перевірити ступінь достовірності та надійності інформації.

Процедури контролю являє собою певні дії, які допомагають забезпечувати виконання управлінських рішень. Контроль допомагає простежити за тим, що вчасно ухвалюються всі необхідні заходи для усунення ризиків, які можуть перешкодити виконанню завдань.

Контроль здійснюється як під час поточної діяльності, так і під час спеціально організованого моніторингу. Здійснення контролю під час поточної діяльності містить у собі цілий

ряд різних видів діяльності: видача дозволів (санкціонування), відображення в обліку фактів господарського «життя» (реєстрація), надання повноважень (уповноважування), виконання контрольних заходів (проведення перевірок), поділ обов'язків, документація, примирення (вирішення спорів), підготовка оглядів виконання поставлених завдань (розгляд показників роботи), забезпечення збереження активів, обмеження доступу. Моніторинг досягається за допомогою постійно здійснюваної роботи із проведення самостійних перевірок і оцінок або за допомогою комбінації цих видів діяльності.

Проведення спостереження займає особливе місце у звичайному порядку діяльності та включає регулярну діяльність за наглядом, здійснювану працівниками. Безперервне спостереження здійснюється під час оперативної роботи. Обсяг робіт і періодичність незалежних оцінок пов'язані, зазвичай, з оцінкою ризиків і ефективності процедур, проведених у процесі спостереження. Про недоліки в роботі системи виконавці мають доповідати у вищі інстанції, інформацію про серйозні проблеми слід передавати вищому керівництву або раді директорів.

Контроль управління передбачає прийняття управлінських рішень.

Контроль за процесом функціонування та результатами діяльності (контроль за ефективністю). Цей вид контролю забезпечує постійне спостереження за процесом проведення та результатами фінансово-господарської діяльності. Він дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси. Контрольні моменти діяльності необхідні для того, щоб уникнути пошуку, дублювання, непродуктивних витрат і забезпечити належне виконання всіма працівниками поставлених завдань.

У процесі здійснення контролю функціонування відбувається захист активів підприємства від втрат. При цьому вирішуються два основні завдання: забезпечення економічної безпеки активів і здійснення контролю операцій з активами.

Забезпечення економічної безпеки активів спрямоване на збереження активів від шахрайства та вживання відповідних захо-

дів обережності для захисту як від стихійних лих, так і від технічних порушень у роботі обладнання.

Втрата активів можлива в процесі здійснення операцій. Наприклад, можна зазнати збитків, якщо постійно відвантажувати продукцію неплатоспроможному покупцеві або оплатити рахунок за сировину, не переконавшись у сумлінності продавця. Якщо документи не будуть захищені відповідною системою контролю, то вони можуть бути розкрадені, використані в неналежних цілях або ж випадково знищені. Це стосується нематеріальних активів або дебіторської заборгованості, низки важливих документів (конфіденційні договори, урядові контракти) і реєстрів обліку (Головна книга та журнали). Захист деяких активів і реєстрів набув великого значення через появу комп'ютерних систем. Більші обсяги інформації, що зберігаються на комп'ютерних носіях, можуть бути знищені, якщо не вжити заходів щодо забезпечення їх збереження.

Організаційно контроль результатів здійснюється за допомогою діяльності підрозділів на різних рівнях управління. У вищій ланці управління його здійснює апарат заступника директора з економіки та фінансів. Контроль

над діяльністю виробничих відділень і дочірніх підприємств здійснює бухгалтерія, фінансова служба, служба планування, які збирають і обробляють інформацію, що характеризує фінансові результати діяльності за певний період, відхилення від планових показників і їх причини. Оскільки система звітності відділень і дочірніх підприємств звичайно будується за такою ж формою, що й система планування, це полегшує контроль за виконанням планових показників.

Контроль у системі економічної безпеки підприємства стосується всіх сторін економічної діяльності господарюючого суб'єкта (науково-технічну, виробничу, матеріально-технічне постачання, збут) і відображається в концентрованому вигляді впливів численних внутрішніх і зовнішніх факторів. У рамках єдиної системи контролю здійснюється постійна перевірка процесу функціонування та результатів виробничо-господарської діяльності.

На наш погляд, доцільно уточнити об'єкти контролю в системі економічної безпеки підприємства (рис. 2).

Окреслимо зміст об'єктів контролю в системі економічної безпеки підприємства.

Рис. 2. Об'єкти контролю в системі економічної безпеки підприємства

1. *Джерела ресурсів.* До потоку фінансових ресурсів належать грошові кошти (готівка), до яких входять:

- грошові кошти (готівка), отримані внаслідок фінансово-господарської діяльності;
- грошові кошти (готівка), отримані на фінансових ринках за допомогою продажу акцій, облігацій, одержання кредитів;

- грошові кошти (готівка), повернуті суб'єктам фінансового ринку як плати за капітал у вигляді відсотків і дивідендів;

- грошові кошти (готівка), інвестовані та реінвестовані в розвиток виробничо-господарської діяльності підприємства;

- грошові кошти (готівка), спрямовані на сплату податкових платежів.

Грошові кошти (готівка) та інші ліквідні ресурси повинні бути достатні для здійснення всіх поточних платежів.

2. Процеси функціонування підприємства. Управління процесом досягнення результатів передбачає прийняття рішень за фінансово-господарськими питаннями і вироблення методів їх реалізації, планування та контроль. Щоб ефективно виконувати завдання, потрібно постійно одержувати інформацію, особливо про ті області, у яких необхідно вжити заходів: реалізація, витрати, оподаткування, структура активів і інше. Ця інформація необхідна також для детального аналізу як за видами виробленої продукції, так і за структурними підрозділами. У процесі управління ухвалюються рішення про комбінацію таких цілей, як збільшення прибутку та підвищення курсової вартості акцій. Ці цілі можуть протидіяти одна одній. Це виникає в тому випадку, коли підприємство, що інвестує капітал у розвиток виробництва, зазнає поточних збитків, розраховуючи на одержання високого прибутку в майбутньому, яка забезпечить ріст вартості його акцій. З іншого боку, підприємство може втримуватися від інвестицій у відновлення основного капіталу заради одержання високих поточних прибутків, що згодом відіб'ється на конкурентоспроможності його продукції та призведе до зниження рентабельності виробництва, а потім падіння курсової вартості його акцій і до погіршення положення на фінансовому ринку.

Тому в зоні постійної уваги керівника перебувають три класичні фінансові проблеми – ліквідність, прибутковість і структура активів і капіталу.

Ліквідність. Грошові кошти (готівка) є «життєвою» силою бізнесу, а недосконалий контроль за ними може стати чи не єдиним важливим фактором, що призводить до фінансових втрат. Саме тому контроль потоків фінансових ресурсів, виражених у грошових коштах (готівка), має бути центральним (головним) питанням. Вивільнення основного та обігового капіталу може призвести до високої ліквідності підприємства загалом, незважаючи на низький реальний прибуток. Таке по-

ложення можна розцінювати як зміцнення фінансового становища підприємства.

Прибутковість. Збільшення доходів здійснюється шляхом контролю за витратами, а також скорочення інвестованого в активи капіталу.

Структура активів і капіталу. Важливим для будь-якого підприємства є оптимальна комбінація довгострокових активів (основних засобів) з довгостроковим капіталом, необхідним для їхнього фінансування. Існує просте правило, яке встановлює, що короткострокові активи (дебіторська заборгованість, запаси) слід фінансувати короткостроковим капіталом, а довгострокові – довгостроковим капіталом (власним капіталом, довгостроковими кредитами). Тому необхідно контролювати такі напрями, як оптимізація структури активів, визначення потреб у їх заміщенні або ліквідації, розробка інвестиційної політики, методів і засобів її реалізації, визначення потреб у фінансових засобах, планування інвестицій, управління портфелем цінних паперів.

3. Результати функціонування підприємства. Цілі контролю у цьому випадку такі: мати точну інформацію про фінансово-економічний стан і фінансові результати для прийняття оперативних і стратегічних рішень, мати достатньо грошових коштів для своєчасної оплати постачальникам, підрядникам і ін. Контроль результатів функціонування здійснюється за такими напрямками: контроль обсягів реалізації продукції, товарів, робіт, послуг і позареалізаційних доходів; оцінка фінансового стану підприємства та отриманих результатів за поточний період; контроль за положенням підприємства в галузі.

4. Прибуток підприємства та його розподіл. Основне завдання такого контролю — перевірка прийняття рішень, що забезпечують найбільш ефективний рух фінансових ресурсів між підприємством і джерелами його фінансування, як зовнішніми, так і внутрішніми. Контроль здійснюється за такими напрямками: правильність нарахування та сплати податків, розподіл прибутку та створення фондів, здійснення дивідендної політики, використання фондів, контроль за здійснюваними інвести-

ційними проектами та залученими джерелами їх фінансування.

Отже, підбиваючи підсумки, зазначимо, що контроль є важливим елементом у системі економічної безпеки підприємства. Щодо контролю як елементу системи економічної безпеки підприємства доцільно виокремити два види такого контролю: контроль за системою управління (контроль за виконанням законів, наміченими програмами, планами); контроль за процесом функціонування та результатами діяльності (контроль за ефективністю). Організація контролю здійснюється через чітко визначені елементи та об'єкти контролю у складі системи економічної безпеки підприємства, які є основою практичної організації такого контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко М. В. Організація і методика внутрішнього контролю на підприємствах : автореф. дис. на здобуття вченого ступ. канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Борисенко М. В. – Київ, 2008. – 21 с.
Borisenko M. V. Organizatsiya i metodika vnutrishnogo kontrolyu na pidpriemstvakh : avtoref. dis. na zdobuttya vchenogo stup. kand. ekon. nauk : spets. 08.00.09 «Buhgalterskiy oblik, analiz ta audit» / Borisenko M. V. – Kiyiv, 2008. – 21 s.
2. Вишняков Я. Д. Управление обеспечением безопасности предприятий: экономические подходы [Електронний ресурс] / Я. Д. Вишняков, С. А. Харченко. – Режим доступу: <http://www.mevriz.ru/articles/2001/5/1533.html>. – Назва з екрана.
Vishnyakov Ya. D. Upravlenie obespecheniem bezopasnosti predpriyatij: ekonomicheskie podhodyi [Elektronniy resurs] / Ya. D. Vishnyakov, S. A. Harchenko. – Rezhim dostupu: <http://www.mevriz.ru/articles/2001/5/1533.html>. – Nazva z ekrana.
3. Гічова Н. Ю. Діагностика та підвищення економічної безпеки підприємства : дис. на здобуття наук. ступеня к. е. н. : спец. 08.00.04 / Н. Ю. Гічова. – Дніпропетровськ, 2010. – 190 с.
Gichova N. Yu. Diagnostika ta pidvischennya ekonomichnoyi bezpeki pidpriemstva : dis. na zdobuttya nauk. stupenya k. e. n. : spets. 08.00.04 / N. Yu. Gichova. – Dnipropetrovsk, 2010. – 190 s.
4. Энтони Р. Учет: ситуации и примеры / Энтони Р., Рис Дж. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 560 с.
Entoni R. Uchet: situatsii i primeryi / Entoni R., Ris Dzh. – M. : Finansyi i statistika, 1993. – 560 s.
5. Ігнашкіна Т. В. Економічна безпека підприємства та її трактування у наукових працях [Електронний ресурс] / Т. В. Ігнашкіна, А. Л. Шатохін. – Режим доступу: http://mev-hnu.com/load/2013/3_zabezpechennja_ekonomichnoji_bezpeki_virobnichikh_sistem_za_umov_rozvitku_konkurenciji/33-1-0-176.html. – Назва з екрана.
Ignashkina T. V. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva ta yiyi traktuvannya u naukovih pratsyah [Elektronniy resurs] / T. V. Ignashkina, A. L. Shatohin. – Rezhim dostupu: http://mev-hnu.com/load/2013/3_zabezpechennja_ekonomichnoji_bezpeki_virobnichikh_sistem_za_umov_rozvitku_konkurenciji/33-1-0-176.html. – Nazva z ekrana.
6. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління : монографія / Калюга Є. В. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
Kalyuga E. V. Finansovo-gospodarskiy kontrol u sistemі upravlinnya : monografiya / Kalyuga E. V. – K. : Elga, Nika-Tsentr, 2002. – 360 s.
7. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія / О. М. Ляшенко – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.
Lyashenko O. M. Kontseptualizatsiya upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu pidpriemstva : monografiya / O. M. Lyaschenko – Lugansk : Vid-vo SNU Im. V. Dalja, 2011. – 400 s.
8. Ляшенко О. М. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія : в 3 т. / О. М. Ляшенко, Ю. С. Погорелов, В. Л. Безбожний [та ін.] ; за заг. ред. Г. В. Козаченко. – Луганськ : Елтон – 2, 2010. – Т. 1. – 282 с.
Lyashenko O. M. Sistema ekonomichnoyi bezpeki: derzhava, region, pidpriemstvo : monografiya : v 3 t. / O. M. Lyaschenko, Yu. S. Pogorelov, V. L. Bezbozhnij [ta in.] ; za zag. red. G. V. Kozachenko. – Lugansk : Elton – 2, 2010. – T. 1. – 282 s.

- monografiya : v 3 t. / O. M. Lyashenko, Yu. S. Pogorelov, V. L. Bezbozhniy [ta in.] ; za zag. red. G. V. Kozachenko. – Lugansk : Elton – 2, 2010. – Т. 1. – 282 s.
9. Ляшенко О. М. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія : в 3 т. / О. М. Ляшенко, Ю. С. Погорелов [та ін.] ; за заг. ред. Г. В. Козаченко. – Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2012. – Т. 2. – 318 с.
- Lyashenko O. M. Sistema ekonomichnoyi bezpeki: derzhava, region, pidpriemstvo : monografiya : v 3 t. / O. M. Lyashenko, Yu. S. Pogorelov [ta in.] ; za zag. red. G. V. Kozachenko. – Lugansk : TOV «Virtualna realnIst», 2012. – Т. 2. – 318 s.
10. Мюллер Г. Учёт: международная перспектива : пер. с англ. – 2-е изд., стереот. / Мюллер Г., Гернон Х., Миик Г. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 136 с.
- Myuller G. Uchyot: mezhdunarodnaya perspektiva : per. s angl. – 2-e izd., stereot. / Myuller G., Gernon H., Miik G. – M. : Finansi i statistika, 1996. – 136 s.
11. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : пер. з англ. мови О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов, Т. Ц. Шарашидзе. – К. : Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ) : «Фенікс», 2013. – Ч. 1. – С. 1026.
- Mizhnarodni standarti kontrolyu yakosti, auditu, oglyadu, inshogonadannya vpevnenostis uputnih poslug : per. z angl. movi O. L. Olhovichkova, O. V. Seleznov, T. Ts. Sharashidze. – K. : Mizhnarodna federatsiya buhgalteriv (MFB) : «Feniks», 2013. – Ch. 1. – S. 1026.
12. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький та ін. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
- Ortinskiy V. L. Ekonomichna bezpeka pidpriemstv, organizatsiy ta ustanov : navch. posib. / V. L. Ortinskiy, I. S. Kernitskiy ta in. – K. : Pravova ednist, 2009. – 544 s.
13. Полушкин О. А. Управление безопасностью предприятий в условиях рыночной экономики [Електронний ресурс] / О. А. Полушкин. – Режим доступу: <http://old.it2b.ru/it2b3.view3.page180.html>. – Назва з екрана.
- Polushkin O. A. Upravlenie bezopasnostyu predpriyatij v usloviyah ryinochnoy ekonomiki [Elekronniy resurs] / O. A. Polushkin. – Rezhim dostupu: <http://old.it2b.ru/it2b3.view3.page180.html>. – Nazva z ekrana.
14. Степанова О. В. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [кол. моногр.] : у 2 т. / О. В. Степанова. – Дніпропетровськ : ФОП Дробязко С. І., 2014. – Т. 2. – С. 34–43.
- Stepanova O. V. Ekonomichna bezpeka v umovah globalizatsiyi svitovoyi ekonomiki : [kol. monogr.] : u 2 t. / O. V. Stepanova. – Dnipropetrovsk : FOP Drobyazko S. I., 2014. – Т. 2. – S. 34–43.
15. Тимофеев Т. В. Экономическая безопасность и управление риском предприятий / Т. В. Тимофеев, Л. Г. Наумова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://btb-group.ru/publikacii/?art_id=6. – Назва з екрана.
- Timofeev T. V. Ekonomicheskaya bezopasnost i upravlenie riskom predpriyatij / T. V. Timofeev, L. G. Naumova [Elekronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://btb-group.ru/publikacii/?art_id=6. – Nazva z ekrana.

А. В. Булкот (Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана). Основные виды контроля в системе экономической безопасности предприятия.

Аннотация. Цель статьи – представление видов, элементов и объектов контроля в системе экономической безопасности предприятия. Предложено два вида контроля в составе системы экономической безопасности предприятия: контроль системы управления и контроль процесса функционирования и результатов деятельности предприятия. Содержание

контроля в составе системы экономической безопасности предложено определять на основе рассмотренных элементов и объектов контроля, что создает предпосылки для организации системы экономической безопасности на предприятии.

Ключевые слова: контроль, экономическая безопасность, система экономической безопасности предприятия, виды, элементы, объекты

G. Bulcot (Kyiv National Economic University Named After Vadym Hetman). **Main kinds of control in a system on an enterprise economic security.**

Summary. Aim: considering kinds, elements and objects of control in system of economic security of the enterprise. Two kinds of control in system of economic security of the enterprise are proposed. Such kinds of control are control of management system and control of the process of functioning and results of enterprise activity. The content of control in the system of economic security is proposed to be found basing on considered elements and objects of control. It makes the basis for organizing system of economic security on the enterprise.

Keywords: control, economic security, system of economic security of an enterprise, kinds, elements, objects.